

# Bilinenler Bilinmeyenler

— enver-ozcaglayan · 14 Mart 2025



## BİLİNENLER-BİLİNMEYENLER (4)

### ONBİRİNCİ YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN EL KİTABI...

Ahmet ŞAFAK

Türklerin yaşadıkları coğrafyaları gezerek, inceleyerek alan çalışması yapan Kaşgarlı Mahmut, Türklerin ilk sosyoloğu ünvanını da alsa yeridir. Kaşgarlı Mahmut'un Bağdat'ta bulunmasının elbette bir sebebi vardı. Tarihçiler bu sebebin en kuvvetli olanını şöyle belirtiyor; Selçuklu Sultanı Melikşah'ın Hanımı Terken Hatun bir Karahanlı Prensesidir. Kaşgarlı pek çok âlimi Bağdat'a getirmiştir. Bu sebep göz önünde bulundurulduğunda dönemin Türk birliği şuurunu anlatması açısından ayrı bir önem arzeder.

Türk Dünyasında dil konusunda bugün hâlâ ortak bir kanaat oluşmamıştır. Türk Birliğinin kültürel buluşması ne yazık ki nutuktan öteye gidememektedir. Bu yolda günümüz milliyetçi aydınlarına büyük vazife düşmektedir. Bu vazifeyi yerine getirirken örnek alacağımız sima hiç şüphesiz Kaşgarlı Mahmut gibi büyük Türk olacaktır. Onbirinci asırda Türk yurtlarının yüzde yetmişini gezerek, köy, şehir, mezra dolaşarak ulaştığı bilgileri kitaba döken Kaşgarlı Mahmut'un yoldaşlarına bugün ihtiyacımız vardır. Türk dilini lehçelerine, şivelerine kadar araştıran bu dilin Hakani ve Oğuz diye iki ana damarını tesbit eden Kaşgarlı Mahmut'un verdiği bilgiler günümüze de ışık tutmaktadır. Divan-ı Lügat-ı Türk'te Hakaniye Türkçesini en zarif ve güzel Türkçe olarak belirten Kaşgarlı, bu lehçenin Kaşgar, Balasagun gibi büyük şehirlerde ve Çiğil, Yağma, Uygur ve Karluk Türkleri arasında işlediğini yazar. Bu lehçe aynı zamanda

büyük Türk Devleti Karahanlı'ların da resmi dilidir. Kaşgarlı Mahmut, eserinde Hakaniye'nin dışında ikinci edebi lehçe olarak Oğuz Türkçe'sini kaydeder. Bu lehçenin Oğuz, Kıpçak, Bulgar Türkleri tarafından konuşulduğunu belirtir.

Türklük konusunda büyük bir mensubiyet duygusuna sahip olan Kaşgarlı Mahmut'un çok iyi bilinmesi gerekir. Kaşgarlı Mahmut'un eseri, Divan-ı Lügat-ı Türk, Türk Milletinin ayrıcalığını gözler önüne seren tarihi bir evraktır, belgedir; ayrıca "Türk diye bir Millet yoktur" diyen zihniyetin bilgi yerine, siyasi hesaplarla konuştuğunu gösteren turnusol kâğıdıdır.

Bu Kitabın elde edilmesi hikâyesi de şanına lââyık olaylar zinciri ile anlatılabilir.

Büyük bir kitapsever olan Diyarbakır'lı Ali Emiri, Divan-ı Lügat-ı Türk'ü sahafta tesadüfen görmüş ve hemen satın almış. Hemşehrisi ve büyük Türk düşünürü Ziya Gökalp bu kitabın bulunduğu haberini alınca devrin Başbakanı Talat Paşa'dan ricacı olmuş ve Kitabı Ali Emiri'den istemiş. Fakat Ali Emiri, Talat Paşa'ya bile bu eseri vermemiş. Eserin kıymeti devrin aydınlarınca bilindiğine göre; varın o dönemin aydınlarındaki, irfana verilen değeri anlayın.

Darısı günümüze diyelim ve milliyetçiliğimizin kaynaklarına sahip çıkalım... 25.11.2015 Ahmet ŞAFAK

Bir çok makalesi kayda değer olan sevgili Ahmet ŞAFAK kardeşime teşekkürlerimle sağlıklar diliyor, ömrüne bereket duâlarımı iletiyorum. Allah'a emanet kalın. (Aksakal)

Enver ÖZÇAĞLAYAN